

**Міністерство освіти і науки України
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Географічний факультет
Кафедра економічної та соціальної географії**

**Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu
Wydział Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej**

**Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy im. Jana Długosza
w Częstochowie
Wydział Nauk Społecznych**

СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНІ ЧИННИКИ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ

**Матеріали X Міжнародної науково-практичної
інтернет-конференції
(м. Луцьк, 15–16 травня 2025 р.)**

**Луцьк
2025**

Рекомендовано до друку Вченою радою географічного факультету
Волинського національного університету імені Лесі Українки
(протокол № 9 від 12 травня 2025 р.)

Рецензенти:

Нємець Л. М. – доктор географічних наук, професор, завідувач кафедри соціально-економічної географії і регіонознавства Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна;

Матвійчук Л. Ю. – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри туризму та готельно-ресторанної справи Луцького національного технічного університету

Суспільно-географічні чинники розвитку регіонів : матеріали
С 90 Х Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції / за ред. Ю. М. Барського та В. Й. Лажніка, м. Луцьк, 15–16 травня 2025 р. Луцьк : ФОП Мажула Ю. М., 2025. 215 с.

ISBN 978-617-8279-53-0

У збірнику висвітлюються проблеми сучасної географічної та економічної науки, які були розглянуті на Х Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції. Розкриваються питання теорії та методології географічних досліджень, регіональних економічних студій, регіонального розвитку та просторового планування, освітніх технологій у географії та економіці, а також проблеми суспільно-географічних, природно-географічних, рекреаційно-туристських досліджень Волині та прилеглих територій.

Для широкого кола фахівців, які працюють у сфері географії, економіки, державного управління, освіти, рекреації та туризму, краєзнавства. Видання також буде корисним для вчителів, аспірантів та студентів, а також усіх, хто цікавиться проблемами регіональних досліджень.

ISBN 978-617-8279-53-0

© Волинський національний університет
імені Лесі Українки, 2025

© Колектив авторів, 2025

ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ГЕОГРАФІЇ ТА ЕКОНОМІЦІ

УДК 373.5.016

Маковецька Лариса, Назарук Назар

maklora@ukr.net; Pronazar1996@gmail.com

Волинський національний університет імені Лесі Українки, м. Луцьк

ГЕОГРАФІЧНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ КРАЄЗНАВЧИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТРАНСПОРТНОЇ СИСТЕМИ У ШКІЛЬНОМУ КУРСІ ГЕОГРАФІЇ

Географічні особливості території є визначальними для формування, розвитку та розміщення різних видів транспорту, як і загалом ефективності транспортної інфраструктури, оскільки враховуються просторові особливості розташування, природні ресурси, кліматичні та орографічні параметри регіону й т. д.

Системний підхід географічного аналізу транспортної системи забезпечується такими складниками: просторовим аналізом (оцінюється як лінійні шляхи сполучення пов'язані з економічними центрами, природними ресурсами та населеними пунктами); природними умовами (рельєф, клімат, водні ресурси впливають на прокладання доріг, залізниць та морських шляхів); загальним регіональним розвитком (сприяє внутрішньорегіональним зв'язкам, забезпечуючи таким чином економічну інтеграцію); екологічними аспектами (вплив на довкілля, оптимізація транспортних маршрутів із метою зниження екологічного навантаження).

Незалежно від вікових особливостей та програмного матеріалу формування географічних компетентностей шкільної географічної освіти має практичне значення, оскільки дає змогу аналізувати соціально-економічний розвиток території, й є вирішальним у – плануванні розвитку транспортної інфраструктури, оптимізації логістичних перевезень, розвитку міського транспорту, оцінці впливу на екологію, формування управлінських рішень у кризових ситуаціях, інтеграції нових технологій (автономні транспортні засоби, розумні міста, що забезпечує адаптацію до просторових умов).

У географічній освіті вивчення транспортної системи конкретного регіону має свої особливості, які базуються на інтеграції теоретичних знань і практичного підходу. Ось основні аспекти:

- локалізація навчального матеріалу: Здобувачі освіти аналізують транспортну систему свого регіону, що дає змогу їм краще розуміти особливості розвитку власного середовища. Наприклад, можуть розглядатися ключові транспортні шляхи, вузли, а також основні види транспорту, що домінують у локальному регіоні;

- історичний контекст: У темах уроків акцентується на історичному розвитку транспортної мережі, що допомагає зрозуміти як транспорт впливав на економіку й соціальну структуру регіону;

- екологічний аспект: Учні вивчають, як транспортна система впливає на довкілля регіону й аналізують шляхи зменшення негативного впливу;

- практичні завдання: Часто навчання включає практичні роботи, такі як створення карт, аналіз схем руху транспорту, екскурсії до транспортних об'єктів;

– економічне значення: Увага приділяється ролі транспорту в комунікаційному середовищі регіону з іншими частинами країни та світу, а також його впливу на розвиток економіки;

– проектна робота: Учні можуть виконувати проекти, наприклад, дослідження транспортних маршрутів або проблем заторів у містах.

Таким чином, вивчення транспортної системи конкретного регіону сприяє розвитку аналітичного мислення, екологічної свідомості та практичних навичок у школярів.

На прикладну значимість географічних знань краєзнавчих досліджень транспортної системи та її показників діяльності вказують особливості використання системи методів дослідження. Основні з них:

– картографічний метод: Аналіз карт і створення власних схем транспортних шляхів дають змогу візуалізувати мережі та оцінювати їхню ефективність;

– статистичний аналіз: Збір та аналіз даних про обсяг перевезень, кількість транспорту, протяжність шляхів і пасажиропотоки допомагають зрозуміти ключові показники системи;

– польові дослідження: Виїзди на місцевість для спостереження за функціонуванням транспортних об'єктів, вивчення умов руху та оцінювання інфраструктури;

– соціологічні методи: Анкетування й опитування місцевого населення або користувачів транспорту для отримання їхніх думок про якість обслуговування та зручність маршрутів;

– історико-географічний метод: Вивчення історичного розвитку транспортної системи регіону та його впливу на сучасну інфраструктуру;

– екологічний аналіз: Оцінювання впливу транспортної системи на довкілля, включаючи рівень забруднення повітря та звукове навантаження;

– системний підхід: Інтеграція різних аспектів, таких як природні, економічні, технічні та соціальні фактори для комплексного розуміння системи;

– ГІС (Геоінформаційні системи): Використання сучасних цифрових технологій для аналізу та моделювання транспортних мереж й їх взаємозв'язків.

Крім традиційних методів вивчення пропонуємо інтерактивні методи, які можна успішно використовувати для уроків із теми транспорту та транспортної системи:

– рольові ігри: Учні можуть брати на себе ролі представників різних видів транспорту (водій, капітан корабля, диспетчер аеропорту тощо) або обговорювати проблеми транспортної логістики у вигляді дебатів;

– метод «Мандрівка»: Урок можна перетворити на уявну подорож різними видами транспорту через ключові вузли України. Учні визначають маршрут, вид транспорту, переваги й недоліки, які з цим пов'язані;

– карта транспорту України: Використання інтерактивної карти, де учні позначають транспортні шляхи, вузли або вирішують завдання, пов'язані з логістикою та експортом-імпортом товарів;

– групові проекти: Учні працюють у групах над створенням моделі оптимальної транспортної системи для певного регіону України, враховуючи економічні, соціальні й екологічні фактори;

– метод «Шість капелюхів мислення»: Під час обговорення проблем транспорту (завантаженість доріг, забруднення тощо) кожна група мислить у межах одного з шести типів мислення: емоційне, критичне, творчо-інноваційне тощо.

– інтелектуальні ігри: Вікторини, кросворди чи інтерактивні завдання з використанням цифрових платформ, таких як Kahoot або Quizlet, що стимулюють пізнавальний інтерес;

– аналіз кейсів: Розгляд реальних або вигаданих ситуацій, наприклад, аналіз транспортного колапсу в місті чи вивчення маршрутів для вантажних перевезень.

Такі методи не тільки забезпечують активну роботу з вивчення навчального матеріалу, а й сприяють розвитку критичного мислення, навичок комунікації та роботи у команді, розвивають творчі здібності.

Список використаних джерел: 1. Мічуда В. В. Використання краєзнавчого матеріалу на уроках географії. *Туризм і краєзнавство* : зб. наук. праць : додаток до Гуманітарного вісника ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди». Переяслав-Хмельницький : Лукашевич О. М., 2014. С. 103–107. 2. Навчальна програма з географії для 6–9 класів. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-5-9-klas/2020/geografiya-6-9-14.07.2017.pdf> 3. Навчальна програма з географії для 10–11 класів. URL: https://geographer.com.ua/content/geografiya_10-11-klasy-riven-standartu-integrovanyy-kurspryrodoznnavstvo-10-11-klasy#google_vignette 4. Пилипак М. І. Географічна компетентність та глобальні виклики сучасності. *Конструктивна географія та раціональне використання природних ресурсів*. 2023. Вип. 3 (2). С. 43–49.

УДК 378.147

Мельник Іванна, Ткачук Надія

ivanka2017melnyk@gmail.com; nadia.tkachuk4@gmail.com

Волинський національний університет імені Лесі Українки, м. Луцьк

ВИКОРИСТАННЯ ВЕБ-СЕРВІСУ GOOGLE MAPS НА УРОКАХ ГЕОГРАФІЇ

Розвиток інформаційних технологій суттєво змінює підходи до навчання та освіти загалом. Із кожним роком методи з використанням інтернет-ресурсів набувають все більшої популярності, особливо у сфері вивчення географії, яка вимагає від здобувачів освіти не лише знань теоретичних аспектів, а й розуміння просторових процесів, орієнтування в просторі, уміння аналізувати карти та інтегрувати різнопланову інформацію. Традиційні методи та засоби навчання географії, такі як лекції, підручники та стінні карти, часто виявляються недостатніми для досягнення цих цілей. Вони не завжди здатні забезпечити формування предметної компетентності здобувачів освіти у контексті предмету та мотивувати їх на самостійне дослідження.

Використання сучасних геоінформаційних технологій та ресурсів, зокрема Google Maps, відкриває нові можливості для організації інтерактивних занять. Google Maps надає вчителям та здобувачам освіти широкий спектр інструментів для вивчення географії, забезпечуючи доступ до глобальної бази картографічної інформації, створює можливість перегляду об'єктів у режимі реального часу, укладання власних карт та маршрутів, а також застосування аналітичних даних для дослідження географічних процесів [5].

У сучасних дослідженнях вітчизняні науковці підкреслюють актуальність інформатизації географічної шкільної освіти, описують та пропонують власні напрацювання щодо використання комп'ютерних технологій та інтернет-ресурсів в освітньому процесі з географії. Так, у наукових розвідках В. Надтока розглядає питання застосування інтерактивних карт вільного доступу для фізико-географічних курсів основної школи [3]. Т. Бондаренко обґрунтовує можливості створення власних карт Google, які сприяють уточненню та деталізації об'єкта, що вивчається, пропонує практику використання геоінформаційних засобів Google під час інтеграції навчальних дисциплін природничо-математичного та суспільно-гуманітарного циклу

ЗМІСТ

ІСТОРІЯ, ТЕОРІЯ ТА МЕТОДОЛОГІЯ СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ РЕГІОНІВ

Пугач Сергій	Територіальні аспекти дослідження соціальних інтернет-мереж	3
Дронова Олена	Екологічний слід як маркер екологічної та економічної безпеки	5
Нємець Олексій	Socio-geographical aspects of the evolution of the creative economy	9
Влах Мирослава	Географічне назовництво й геополітика	13
Овчаренко Гліб, Сегіда Катерина Криволапов Валерій	Про різноманіття визначення та суть ідентичності як ресурсу для розвитку регіонів	17
Маковецька Лариса	Обґрунтування методики суспільно-географічного аналізу людського капіталу	19
Потапова Алла	Соціально-економічний розвиток територій у науково-теоретичному контексті формування освітніх програм вищих навчальних закладів	22
	Зниклі села Волинської області	25

ГАЛУЗЕВІ СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ РЕГІОНІВ

Лажнік Володимир	Динаміка та сучасний стан зовнішньої торгівлі товарами між Україною та Іспанією	27
Грицевич Володимир	Методика метризації соціально-економічного стану регіонів із метою оцінки їх потенціалів	31
Pohrebskyi Taras	The Development of Greenfield Projects in the World	33
Pohrebskyi Taras	The Involvement of Greenfield Lands in Ukrainian Post-War Reconstruction	35
Слащук Андрій	Оцінка сучасного стану демографічного розвитку міста Луцька (2001–2024 роки)	37
Сук Олена, Залуська Марія, Поручинський Володимир Яроменко Оксана	Розвиток міських агломерацій України в умовах децентралізації	38
Волков Денис, Ключко Людмила Гаєріков Артем, Телебєнєва Євгенія Кощук Ольга	Житлове господарство Рівненщини: суспільно-географічний аспект	40
	Стан і перспективи розвитку роздрібної торгівлі Харківської області	42
	Територіальні особливості виробництва кукурудзи в Україні	46
	Проблеми та перспективи розвитку галузей рослинництва Рівненської області	50
Сосницька Ярослава	Агрокластери як інноваційна форма розвитку агробізнесу в Україні	53

РЕГІОНАЛЬНИЙ РОЗВИТОК І ПРОСТОРОВЕ ПЛАНУВАННЯ

Гукалова Ірина	Пріоритети просторового планування ЄС та їх сприйняття в Україні в умовах війни	56
Палеха Юрій, Маслова Марія	Функціональне зонування як інструмент регулювання просторового розвитку територіальних громад і населених пунктів	58
Ходико Дмитро	Оцінка ступеня поляризації розвитку регіонів та громад із використанням тесту Ешмана	60
Сегіда Катерина, Чехов Сергій	Теоретичні аспекти використання гравітаційної моделі Хаффа для оптимізації просторової структури системи споруд цивільного захисту населення м. Харкова	63
Хоменко Діана	Просторові та перцепційні трансформації прифронтових міст на прикладі Лиману Донецької області	67
Омельченко Наталя	Післявоєнне відновлення слабоурбанізованих територій (на прикладі Херсонської області)	70
Кравченко Катерина	До питання теоретичних та прикладних досліджень міських агломерацій	73
Нікон Ольга	Проблеми та перспективи використання перцепційного підходу при вдосконаленні міських просторів	77
Маляренко Костянтин	До питання стійкості економічного потенціалу регіону	80
Бобир Владислав	Ідентичність міста у цифровому просторі: потенціал впровадження регіонального домену .kyiv	83
Кравченко Катерина	Модель реалізації функцій міської агломерації: теоретико-методологічні засади та стратегічні орієнтири	85
Колосов Сергій, Телебєнєва Євгенія	Вплив війни на експортний потенціал України	91
Сябренко Олег	Відновлювана енергетика у розвитку регіонів України: стратегічні орієнтири	94
Маковецька Лариса, Баранчук Фаїна	Виклики міжмуніципального співробітництва в сучасних умовах (на матеріалах Луцької міської територіальної громади)	95
Слащук Андрій, Трофимчук Денис	Соціально-економічні чинники розвитку міста Луцька впродовж 1991–2024 років	97

РЕГІОНАЛЬНІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ СТУДІЇ

Жаронкін Валентин	Міграційні стратегії українських ромів у країнах Європи	99
Перевозник Анастасія, Мандрик Ірина	Проблеми внутрішньо переміщених осіб в Україні в умовах війни	100
Венгрин Дар'я	До питання вимушених міграцій українців як чинника зміни розселенської структури (на прикладі країн ЄС)	103

Думнов Олександр	Особливості запровадження інституційного підходу в регулюванні ринку праці	105
Залуська Марія	Освітні та трудові виклики для українських біженців за кордоном	108
Сук Олена	Вплив збройних конфліктів на динаміку вимушеної міграції	109
Сук Олена, Залуська Марія, Музичук Юрій, Слащук Андрій	Міграція молоді з України: основні причини	111

ПРИРОДНО-ГЕОГРАФІЧНІ ЧИННИКИ ТА РЕСУРСИ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ

Khilchevskiy Valentyn, Hou Jingyao, Zabokrytska Myroslava	China's water resources: status, use and management	113
Тарасюк Ніна, Малащук Петро	Зміна температури повітря в Україні: причини та наслідки	117
Павловська Тетяна	Багаторічна (1974–2023 рр.) динаміка місячних сум опадів на метеостанції Луцьк (Волинська область, Україна)	119
Карпюк Зоя, Чижевська Лариса, Качаровський Роман, Чижевський Тадеуш	Природоохоронні об'єкти басейну річки Полонка	123
Щесюк Єлизавета, Стельмах Валентина	Аналіз гідрологічних особливостей річки Інгулець	126

РЕКРЕАЦІЙНО-ТУРИСТСЬКІ РЕСУРСИ ТА ЧИННИКИ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ В РЕГІОНАХ

Смирнов Ігор, Любіцева Ольга	Гендерний чинник у геополітичній, суспільно-господарській та культурно-освітній сферах Гетьманщини (туристичний контекст)	130
Smyrnov Ihor, Lyubitseva Olha	Polskie nekropolie w Polsce i w Ukrainie jako zasoby turystyczne i czynnik rozwoju ukraińsko-polskiej turystyki po wojnie	135
Ільїн Леонід	Регіональний розвиток туризму: програмно-цільовий аспект	144
Стешенко Леся, Савченко Ірина	Основні тенденції гейміфікації туризму	147
Гоцька Владислава, Гринюк Діана	Інстаграмність як фактор розвитку рекреаційно-туристських ресурсів: просторовий аналіз українських дестинацій	150
Майстер Андрій, Куницький Михайло	Проблема овертуризму в країнах Європи	153
Смик Оксана	Гастрономічний туризм: роль закладів харчування у формуванні туристичного досвіду	156
		211

Джаман Ярослав	Народні доми – важливий ресурс і чинник розвитку етнічного туризму (на прикладі міста Чернівці)	158
Питуляк Мирослава, Питуляк Микола Похила Юрій, Поплавська Інна Ільїна Ольга	Рекреаційно-оздоровчі ліси Хустського ЛДГ: сучасний стан та використання	159
	Малі міста Тернопільської області як об'єкти туристичної активності	162
	Геопросторовий аналіз, типізація й можливості застосування озерних сапропелів Рівненської області у санаторно-курортному господарстві	165
Зінчук Борис, Новосад Оксана Єрко Ірина, Мельник Надія, Качаровський Роман, Яцуняк Віктор Гоц Тетяна, Потапова Алла Потапова Алла, Семенюк Роман	Туристсько-рекреаційний потенціал Ковельського району: ресурси, можливості, перспективи	169
	Музейні установи Ковельського району Волинської області як елементи індустрії гостинності	171
	Туристичний потенціал Львівської області	174
	Екотуризм як один із перспективних напрямів розвитку територіальних громад	178

ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ГЕОГРАФІЇ ТА ЕКОНОМІЦІ

Маковецька Лариса, Назарук Назар	Географічні компетентності краєзнавчих досліджень транспортної системи у шкільному курсі географії	180
Мельник Іванна, Ткачук Надія Озюк Уляна, Ткачук Надія	Використання веб-сервісу Google Maps на уроках географії	182
	Можливості використання Liveworksheets на уроках географії в умовах дистанційного навчання	184
Ткачук Надія, Тарасюк Злата Ткачук Надія	Поняття гейміфікації в освітньому процесі з географії: сутність, цілі та основні принципи	186
	Теоретичні засади моделювання дистанційного уроку географії	187
Мандрик Ірина Мандрик Ірина, Мичка Ірина	Система підготовки вчителя географії в Польщі ...	189
	Особливості використання компетентнісно орієнтованих завдань у шкільному курсі географії	192
Кулик Катерина, Потапова Алла Яресько Анна, Ткачук Надія Мельничук Максим, Лажнік Володимир Дубич Богдан, Потапова Алла Кошляцький Дмитро, Ткачук Надія	Використання електронних ресурсів для перевірки знань учнів на уроках географії	193
	Використання інтерактивних методів при вивченні загальної географії у 6 класі	194
	Особливості використання картографічного складника в шкільному курсі географії	197
	Проблеми використання штучного інтелекту учнями у закладах загальної середньої освіти	199
	Курс географії як складник шкільної медіаосвіти	200

**Поручинська Ірина,
 Стельмашук Назар,
 Скороход Орест
 Куцевич Артур,
 Поручинська Ірина
 Кужель Ілля,
 Мужичок Юрій**

Використання віртуальних дошок в освітньому процесі	203
Використання навчального відео на уроках географії	204
Використання інформаційно-комунікаційних технологій у позаурочний час	205

ДЛЯ НОТАТОК

Наукове видання

Суспільно-географічні чинники розвитку регіонів

Матеріали X Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції
(м. Луцьк, 15–16 травня 2025 р.)
(українською, англійською, польською мовами)

Друкується в авторській редакції.

Відповідальність за зміст публікацій
та достовірність даних несуть автори

Верстка: *В. Й. Лажнік*
Коректура: *С. О. Пугач*
Обкладинка: *Н. Бринчук*

Підписано до друку 14.05.2025 р. Формат 60x84/16.
Ум. друк. арк. 17,61. Зам. 210. Тираж 100.
Папір офсетний. Гарнітура Arial. Друк цифровий.

Видавець і виготовлювач ФОП Мажула Ю. М.
43021, м. Луцьк, вул. Винниченка, 47/35.
Тел. моб. 096 61 66 277, e-mail: y.mazhula@gmail.com
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру
видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції
серія ДК № 7662 від 07 вересня 2022 року

Суспільно-географічні чинники розвитку регіонів : матеріали
С 90 X Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції / за ред. Ю. М.
Барського та В. Й. Лажніка, м. Луцьк, 15–16 травня 2025 р. Луцьк : ФОП
Мажула Ю. М., 2025. 215 с.

ISBN 978-617-8279-53-0

У збірнику висвітлюються проблеми сучасної географічної та економічної науки, які були розглянуті на X Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції. Розкриваються питання теорії та методології географічних досліджень, регіональних економічних студій, регіонального розвитку та просторового планування, освітніх технологій у географії та економіці, а також проблеми суспільно-географічних, природно-географічних, рекреаційно-туристських досліджень Волині та прилеглих територій.

Для широкого кола фахівців, які працюють у сфері географії, економіки, державного управління, освіти, рекреації та туризму, краєзнавства. Видання також буде корисним для вчителів, аспірантів та студентів, а також усіх, хто цікавиться проблемами регіональних досліджень.

УДК 911.3.30/33(082)